

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Möjligheten för pensionärer att äta lunch på kommunens skolor

Bakgrund

Under de senaste två åren har pensionärer haft möjlighet att äta lunch i tre av kommunens skolor, Westerlundska gymnasiet, S:t Ilianskolan och Fjärdhundraskolan. Utbildningsnämnden beslutade i juni 2025 (110 §) att avsluta pensionärluncher som försöksverksamhet och istället göra försöket permanent från och med hösten 2025. Förvaltningen fick i uppdrag att "utreda hur pensionärluncherna kan utvecklas, och i förekommande fall lämna förslag på åtgärder till utbildningsnämnden. I utredningsuppdraget ingår att förvaltningen ska undersöka möjligheterna att samverka med andra förvaltningar, och att utöka verksamheten till fler skolmatsalar".

I juni 2025 utredde förvaltningen hur man skulle kunna möjliggöra för pensionärer att äta lunch på kommunens skolor. Utredningen undersökte de juridiska förutsättningarna för att permanenta försöket. Det framkom att det fanns rättsliga hinder i Kommunallagen (2017:725) för detta. Det fanns även viss problematik gällande nämndens reglemente. Förvaltningens bedömning blev att möjligheten för pensionärer att äta lunch i kommunens skolor skulle avslutas då det sannolikt stred mot 2 kap. 2 och 7 §§ Kommunallagen (2017:725). Denna bedömning kvarstår.

Från den 1 juli 2025 finns även en revidering införd i Skollagen (Lag om ändring i skollagen (2010:800)) som syftar till att hindra obehöriga tillträde till förskolans eller skolans område under den tiden verksamheten pågår. Exempelvis har Huddinge kommun beslutat att det inte längre är möjligt att äta lunch på deras skolrestauranger¹.

Ändringar i Skollagen

I Skollagens förändrade regelverk framgår att en trygg och säker utbildnings- och arbetsmiljö ska skapas för barn, elever och skolpersonal. Huvudmannen ska:

¹ [Skollunch för seniorer](#) Huddinge kommun

"[...] se till att det på varje förskole- och skolenhet vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid när verksamheten pågår"².

Pensionärsluncher på skolor i relation till Skollagen och Kommunallagen

Skolan har ett ansvar för elevernas fysiska säkerhet. Att släppa in personer som inte har uppdrag i skolan innebär svårigheter att kontrollera vilka som befinner sig på området. Detta kan försvåra rektors och huvudmannens ansvar för arbetsmiljön. Om externa personer ges tillträde till skolans lokaler under skoltid kan det försvåra tillsynsansvaret och öka risken för incidenter, vilket kan stå i konflikt med det arbetsmiljöansvar som skolledningen bär. Det kan bland annat innebära exponering av elever eller skolpersonal med skyddade personuppgifter eller att skolorna besöks av personer som inte har goda avsikter.

För att pensionärsluncherna ska harmonisera med Skollagens nya formulering skulle det krävas administrativa insatser. De skulle blanda annat kunna bestå av att pensionärerna ska föranmäla sig och registrera sig vid ankomst. Det kan också innefatta att pensionärerna får namnbrickor eller dylikt. Administrationen kan innebära att pensionärerna äter vid olika tider eller att de till och med behöver äta i andra lokaler, avskilt från eleverna. Åtgärder som att till exempel ha en lokal avskilt från eleverna skulle leda till att syftet med pensionärsluncherna inte kan uppnås. Det vill säga den sociala samvaron mellan pensionärerna och möjligheten för möten mellan generationerna.

Sammantaget kan alltså administreringarna av pensionärsluncher innebära att resurser tas från kärnuppdraget, vilket inte går i linje med lagstiftarens intentioner som är att skolan ska ha ett tydligt fokus på utbildning.

Att tillåta pensionärer att äta i skolmatsalen under skoltid kan alltså krocka med Skollagens (2010:800) krav på trygg, säker och fokuserad skolmiljö. Även barnkonventionens artikel 26 och 27 betonar att barn och elever har rätt till en trygg och säker miljö. När externa personer får ökade möjligheter att vistas och uppehålla sig i skolans lokaler kan det underlätta för obehöriga att ta sig in vilket kan försvåra att praktiskt och resursmässigt upprätthålla en trygg och säker miljö. Ur säkerhetssynpunkt kan förslaget därför resultera i en negativ inverkan på elever.

Pensionärsluncher kan minska efterlevnaden av Kommunallagens (2017:725) krav på likabehandling av kommunmedlemmar. Till exempel om kommunen erbjuder lunch till pensionärer för exempelvis 60 kr men inte till andra grupper (exempelvis arbetslösa, studenter, eller personer med låg inkomst), kan det ses som osaklig särbehandling. Om kommunen kan visa att pensionärer som grupp har särskilda behov som till exempel ensamhet kan det motivera avsteg från likabehandlingsprincipen. Ett erbjudande om lunch vid kommunala skolor skulle också kunna göra att pensionärer som är mobila och har kort

² 6 a kap. 4 § Skollagen

avstånd till skolor gynnas, medan mer isolerade eller vårdbehövande äldre riskerar att exkluderas.

Bedömning

De tre skolor som haft fortsatt pensionärslunch sedan försöket blev permanent, har alla fungerande administrativa rutiner för att tillåta pensionärer att äta lunch på deras skola. Till exempel föranmälan via telefonsamtal och registrering vid ankomst. Skolorna uppger också att de är fortsatt positiva till fortsatta pensionärsluncher. Dock rör det sig enbart om cirka 15 pensionärer fördelat på tre skolor sedan augusti 2025. Där Westerlundska gymnasieskolan haft majoriteten av dem (sju stycken).

Även om det i dagsläget rör sig om få pensionärer kan det inte garanteras att andra pensionärer än de anmälda har besökt luncherna. Om skolors administration av lunchverksamhet för kommunens pensionärer ska säkerställa deras identitet kan det dra resurser från skolans kärnuppdrag. Lagstiftarens intentioner är att skolan ska ha ett tydligt fokus på utbildning. Skollagen (2010:800) är tydlig med att verksamheten ska främja barns och elevers utveckling, inte primärt fylla sociala funktioner för allmänheten.

I linje med utredningen som bilades som beslutsunderlag till utbildningsnämnden 18 juni 2025, är utbildningsförvaltningens fortsatta bedömning att pensionärsluncher i kommunens skolor ska avslutas. Det kvarstår fortsatta juridiska hinder utifrån principer i Kommunallagen (2017:725). Samtidigt som Skollagens (2010:800) förändrade regelverk om obehöriga på skolans område försvårar fortsatta möjlighet för pensionärer att äta lunch i de kommunala skolorna.